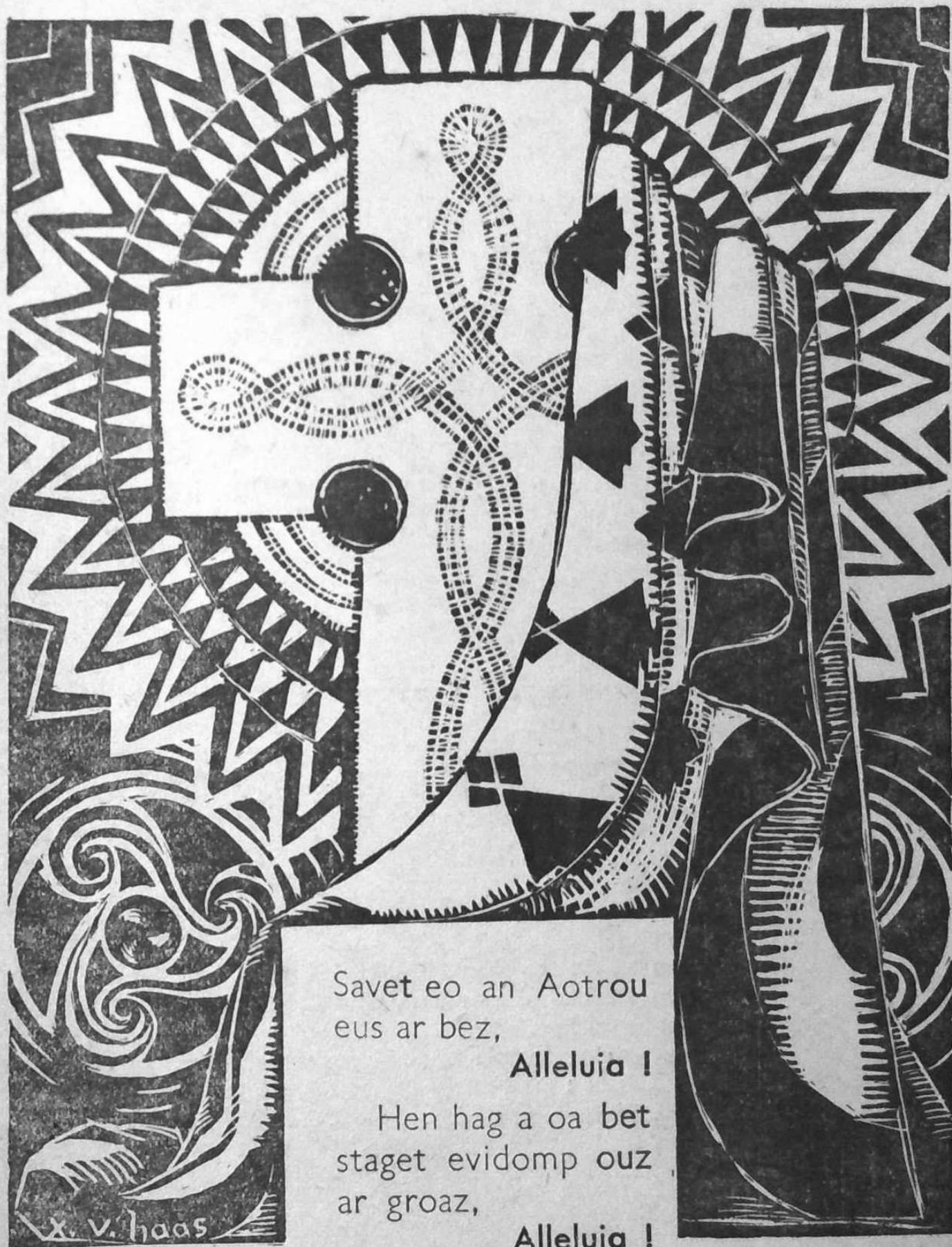

FEIZ HA BREIZ

EBREL 1938

Kannad Mizek ar Vretoned

Savet eo an Aotrou
eus ar bez,

Alleluia !

Hen hag a oa bet
staget evidomp ouz
ar groaz,

Alleluia !

FEIZ HA BREIZ Renet gant an Ao. PERROT

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz..... 15 lur — Frans ha broiou stag outi..... 18 lur
Evid ar re a zo e diavéz bro 20 lur
Koumananchou a enor 20 lur

Kasit ho koumananchou, dre chek-post da : M. l'ADMINIS-
TRATEUR DE « FEIZ HA BREIZ », SCRIGNAC (Finistère).
C. C. 21.802 Rennes.

Taolit evez ha lennit piz

Evel m'her gwelit uheloc'h, gand ar geraouez o tont hon euz ranket kas priz hor c'houmanant da 15 lur evit Breiz ha da 18 lur evid ar Frans hag ar broiou stag outi.

Evid ar c'houmananchou a-vernioù, (abonnements collectifs), gant ma vezo, da nebeuta, pemp niverenn, e pep bern, e vezo reet pep niverenn evit dek lur hepken, edoug ar bloaz.

Goulenn a reomp ouz ar re a gar o Breiz, dreist-holl ouz hor c'henvreudeur beleien, skigna hor c'helaouennou er dro d'ezo. Kaout hor c'hannad, bep miz, epad bloaz, evit 10 lur, a zo kaout traou da lenn, marc'had mat !

N'eus nemet « Feiz ha Breiz » hag a zisklerife splann d'ar Vretoned petra c'hortoz Doue diganto evel kristenien hag evel Bretoned.

Prenit er miz man :

Kaera Leor Miz Mari a oufec'h lenn

Miz Mari

Kurunenn nevez d'ar Werc'hez

savet gant an Aotrou BRETON, kure Gwiler-Brest

Kaset e vezo raktal, dre ar post, d'an neb her goulennno evid 20 real ha netra ken.

Diskenn a vez war ar priz-se, pa brener meur a leor.

Her goulenn ouz :

RENER « Feiz ha Breiz », Scrignac, — C. C. 21.802 Rennes.

74^{vet} BLOAVEZ — Nⁿⁿ 4

MIZ EBREL 1933

FEIZ HA BREIZ

Kenteliou ar Pab

Komzomp, Hor Breudeur ker, diwarbenn ar c'henteliou a roas d'eomp Hon Tad Santel ar Pab, p'Hon digemeras d'ar 6 a viz du diweza.

Ar skeudenn a dro hep ehan, er mare-man, en e spered e-doug e nozvezioù gwenn eo skeudenn « an dourn astennet ». An dourn-se eo an hini zo breman kinniget d'ar gatoliked gant ar gommunisted. Ar gatoliked ne c'hellont ket starda an dourn-se evit eul labour hag a rofe da gredi o deus an hevelep mennozioù hag ar gommunisted, hag an hevelep pal da dizout. Ar pezh ne c'hell ket beza.

Hol labour-ni eo prezeg, skigna ha difenn ar wirionez. Ar wirionez eo Doue. Ne c'heller, e doare ebet, en em glevet gant ar gaou, na gant ar mennozioù a reuz a zav diwarnan da glask lakat dre ar bed holl eur freuz difreuz.

Met, ar Pab a lavare ouspenn eo ret kaout truez ouz ar re ne anavezont ket ar wirionez, ouz ar re zoken a stourm outi. An tu gwella da c'hounit an dud reuzeudik eo kaout truez outo.

Hag ar Pab da gomz neuze diwarbenn al labour grêt gant hor Zalver Jezuz-Krist. Diouz eur gwel, Jezuz, e-pad m'eo bet war an douar, n'en deus ket gelllet kas mat da benn e labour da brezeg an Aviel. Al labour-se en deus talvezet d'ezan mervel war ar groaz. Met, penaoz neuze eo-hen deuet a benn da zanka e wirionezou, zoken ar re galeta anezo, e sperejou an dud ? War bouez madelez ha karantez. « Deuit davidoun-me, emezan, c'houi holl hag a zo karget a boan hag a skuisher, ha me ho tizammo. »

En eur vervel dre garantez dreist-holl eo denet-hen a-benn da skigna ker buan ar feiz e-touez an dud. D'ar re a astenn d'eomp an dourn, hag a zo poaniet ha dinerzet holl, d'ar re holl o deus ezomm eus hor skoazell, e tigorimp hon divrec'h hag e lavarimp a-unan gant hor Zalver Jezuz : Deuit holl davedoun. Kals eus an dud-se zo touellet gant an diouisiégez hag ar frondennou politik. Tud dianket int, reuzeudik, paour a vadou ar bed-man ha paouroc'h c'hoaz a vadou an ene. Ret eo klask o diboania ; o sikour, mar d'eus ezomm, da viret o gwirion ; met stourm kalet, betek penn, enep gwall faziou o spered.

Hor Breudeur ker, dre ar garantez e-kenver an nesa, diskouezet ganti e-kreiz ar brezelioù grêt d'ezi, eo he deus an Iliz gounezet ha badezet gwechall ar bayaned. Gouzout a raio adarre hirio, dre an hevelep karantez a vamm, gounit ha badezi an dud o farda koueza er vuhez payan. Lakat a raio ar gasoni da goueza. Deski a raio d'an dud en em garet ken etrezo, miret an eil gwirion egile, en em zikour en o foanion ha derc'hel d'ar peoc'h er bed. Setu aze labour ar garantez kristen. Morse n'eo-hi dinerz, rak ret eo beza krenv evit en em rei. Morse ne ro an dourn d'ar gaou ha d'an droug : ar relijion he diouall a gement-se. Derc'hel a ra start, met en em doare dous. En em zifenn a oar enep fallagriez an dud direz. Ne ra implij eus he nerz nemet evit derc'hel « d'ar peoc'h ha d'an urz-vat » en diabarz hag en diavêz.

Ar Pab a lavare d'eomp c'hoaz : « Ret eo beza karantezus en em doare divent, e pep giz, hag e ve ret zoken, evit an dra-ze, gouzanv ar poanion brasa. Ha ret eo beza karantezusoc'h c'hoaz e-kenver an eneoù eget e-kenver ar c'horfou. »

Ra zeuy ar garantez-se, hervez komz eur c'hardinal, « da unani a-nevez an dud ken etrezo, ha d'o unani gant Doue ».

Dre-ze, Hor Breudeur ker, ar Pab ne ehan ket da zifenn ouzomp en em unani gant ar gommunisted en hol labour. Met ive, avat, gourc'hennenn a ra d'eomp beza en o c'henver, p'hon dezo tro, karantezus evel Samariad mat an Aviel.

† ADOLF DUPARC,
Eskob Kemper ha Leon.

Eur vretonez yaouank

(KENTA PENNAD)

I. — A VUHEZ PIOUS E KOMZOMP ?

A drugare Doue, en hor bro, daoust d'ar brezel a vez grêt d'ar feiz, e vev c'hoaz kalz eneoù hag a sked enno ar vertuzioù kristen. Bez' ez int gwella pinvidigez hor Breiz, ha warni o santelezh a led eul lufr dispar. Lenn en o buhez, a vare da vare, a ro d'eomp nerz da gerzout kalonekoc'h dre an hent o deus heuliet.

O welout penaos o deus baleet warzu an nenv, a unan gant sant Aogustin, e c'hellimp e gwirionez lavarout : « Ar pezh en deus heman pe hounhout grêt a vad hag a gaer, perak n'her gravfen ket, me ive ? »

Ar menoz-se a jome dalc'hmataz garanet doun e kalon ar genvroadez a gomzimp anezi. Edoug he buhez, he deus, heb ehan koulz lavarout, poagnet da vale war roudoù eur zantez yaouank, ker brudet hirio dre holl, santez Tereza ar Mabig Jezuz.

Levenez ar zantez-man 'oa karout Doue hag he nesa a greiz he c'halon ; levenez hor Bretonnez yaouank 'oa ive karout Doue hag he nesa a greiz he c'halon. Eus Plougerne oa gimidik hag he hano oa Adriana FICHOUX.

II. — EVIT PIOUS E SKRIVOMP ?

En eur zisplega buhez ar vere'hig-man eus hor bro, hor c'halon hag hor spered a en em dro warzu ar vugale hag ar re a zo henvel pe a fell d'ezo beza henvel outo.

Adriana he deus bepred karet c'houek ar vugale ; bepred he deus pleustret da veza henvel outo. Anaout a rae komzou hor Zalver : « Lezit 'ta ar re vihan da zont davedoun ha na virit ket outo, rak d'ar re a zo henvel outo eo rouantelezh an Nenv ». (Maze, XIX, 14).

Anaout ar wirionez n'eo ket awalc'h ; he lakât da dremen en hor buhez a rankomp ive. O c'houi hag a fell d'eoec'h senti atao gwelloc'h ouz mouez Jezuz, gwelit penaos he deus, eur plac'hig yacuank, en em gemeret, evit digas da wir, en he buhez, gourc'hemenn Jezuz : « Ma ne deuit ket da veza henvel ouz bugaligou, ne zigouezoc'h ket e rouantelez an nenvou. » (Maze, XVIII, 3).

Fizians hon eus, e teuoc'h, o sellout outi, da bignat bepred uheloc'h uhela er sklerijenn diskennet warnomp eus an nenv ha da c'houeza en ho kalonou eur garantez ne ehano da vont war virvidikât evit Doue hag an nesa.

En eur skriva ar c'homzou-man, e reomp ar bedenn a rae santez Tereza ar Mabig Jezuz : « O Jezuz, me ho ped da ziskenn ho sell a Zoue war eun niver bras a eneou bihan. Me ho ped da zibaba evidoc'h, er bed-man, eun armead a re vihan a en em ginnigo d'eoec'h hag a vo din eus ho karantez ! ! »

III. — PERAK E SKRIVOMP ?

Buhez Adriana Fichoux a zo bet moulet betek diou wech e galleg, ha meur a hini o deus diskouezet o devoa c'hoant da c'hellout hel lenn e brezoneg.

Al leor gallek en deus plijet kenan hag hor youl eo e plijfe kement hor pajennoù brezonek. Hol lemmen hor sikouro da skigna hor « Feiz ha Breiz », hag evelse da lakât da dalvezout hor pennadoù skrid evit brasa mad an eneou.

Ober vad d'an eneou, setu dreist pep tra, ar pezh a glas-komp. Kement-se ne viro ket ouzomp da gana kaerder ha brasder hor bro Vreiz.

Adriana Fichoux he deus komzet ha skrivet e brezoneg ; meur a wech he deus bet kemeret perz e kenstrivadegoù « Feiz ha Breiz ». Eur vignonez vras d'omp eo eta.

Ra zeuy, ouz he heuilh, hor Feiz da grenvât hag hor c'harantez evit Breiz da virvidikât ! !

H. B.

Gizioù kaer Breiz-Izel

Ar vugale vihan

EPAD eun nebeud sizunvezioù, ar bugel nemed e vezo reiz e vezo a-vec'h gouezet emañ en ti ; e vreudeur hag e c'hoarezed bihan a 'z ay da bokat d'ezan, en e gavell, d'e luskat, zoken, aliesoc'h eget ma vezo ezomm ; ar vamm her c'hempenno hag her pako, buana ma c'hello, gand aoun na dapferiou, met teurel a raio evez, bemdez, da c'houzout peur e tispako eun tammig skiant ha kerkent ha m'her gwelo o sellet hag o teurel evez ouz ar pezh a zo, en dro d'ezan, e stago gand ar pezh a c'heller da henvel e zeskadurez ; kaozeal a raio outan, trichal ha c'hoarzin d'ezan evid e lakat ivez da c'hoarzin ; neuze ar bugelig bihan-se a deuo da veza evel pa lavarfed ar roue en ti ; an holl a daolo evez outan ; gwazed ha merc'hed, kerkent ha ma teuint en ti, a zizolioio ar c'havell, da zellet outan ; klask a raint e lakat da c'hoarzin ha pe welint an êlig o sellet outo hag o tiskouez o anavez, e ve-

zint laouen hag eurus ; e vreudeur, e c'hoarezed, en em bunto o klask gouzout piou a vezo da dosta d'ezan, ouz piou e c'hoarzo ar muia ; diouz an noz, dreist-holl, eo e vez an ebad, pa vez debret koan, gwalc'het ar skudellou ; ar vamm a azez war an oaled, he bugel war he barlenn evit hen touma ha di-rouna e ziwesker bet paket, epad an deiz ; pa vezo tommet mat ar vamm hen troio warzu enni hag ouz e zerc'hel, en e zav, e komzo outan, goude beza sklaket he zeod, evit lakat an hini bihan da zellet outi hag e lavaro : « Pelec'h ema va êlig bihan-me, aze, en deus c'hoant da ober eur c'hoarzig ouz e vamm, da ober eur gountig d'ezi ? Sellit 'ta, bras, bras eo ! »

Hag an êlig, laouen holl a richano, gwella ma c'hello hag ar vugale all da dridal ha da youc'hal : « Mamm, ema o kaozeal, petra lavar ! » Ar re vras, zoken, a zello hag a zelaouo gant dudi, ha meur a wech an tonton koz pe ar mevel bras a zilammo ar c'horn, diouz o beg, evit sellet gwelloc'h ouz ar c'hrouadurig bihan-se ha klask kaout eur sell pe eur mousc'hoarz digantan. A-wechou, a greiz pep kreiz, unan bennak eus ar merc'hed, ar c'hoar vras pe ar voereb a gemero, evel dre laer, ar bugel digant e vamm, ha neuze, diarc'hen flipes, en e roched pe, en e beskiq, evel a leverer, hel laka, en e zav, war an daol : « Gortoz, gortoz, ma vezo lakat da vale ! » An holl a dael evez hag a zell, en eur c'hoarzin ; an hini bihan, dalc'het mat a-bonez e zivrec'h, a vez lakat da vale pe da ziski bale, penn-da-benn an daol ; da genta e kav yen hag en deus c'hoant kamma e c'har, met, a-nebeudou e teu da voaza ; teurel a ra e dreidigou, gwella ma c'hell hag an holl, bras ha bihan, a vez paravia o c'houzout piou a lavaro da genta : « Tap ar paotrig d'in 'ta ! Tap hen d'in 'ta ! » hag an hini bihan a drid, a c'hoarz, hag a ya buana ma c'hell evit miret na vefe tapet.

P'o devez c'hoarzet an dud o gwalc'h, ha pa vez skuizet ar bugel, ar vamm hen tomm mat, her pak kloz, en e vailhrou ha goude beza grêt sin ar groaz warnan hen ro da zerc'hel d'an hini a astenno e zaouarn, da genta, hag holl e vezer laouen ouz e gemeret ; lakat e vez da bokat da gement-hini a vez eno ; neuze e vamm êt war ar skaon her c'hemer, a ra adarre sin ar groaz warnan, gant dour benniget ; pa vez deuet ar bugel, brasoc'hik, e fourr e-unan, er pinsin, n'eo ket

e viz, avat, met e zornig a-bez hag, en e vodig, e truilh eun tammig sin ar groaz, o lavaret : « an Tad, an Tad ! »

Laket e vez da bokat d'ar groaz a vez ouz ar gwele pe da daolenn ar pinsin ; pa vezo lakat en e gavell a-ispilh pe gavell branskell, e vamm en eur e c'helei mat a lavaro : « Kouskit, aze, va êlig-me, en hano Doue hag ar Werc'hez ! Mammig a raio bambaig d'ezan ! »

Pa vezo lakat ar bugel, en e gavell, ar vamm, en eur e luskat, a gano ar zon-man anavezet gand an holl mammou :

Banbanbanik, banbanik,
Banbanik, banbanbaon !

Pa vez pell ar bugel o klask kousket e kano d'ezan soniou all dizinousoc'h eget hounnez, evel son al Laouenanig : (1)

I
En deiz all o pourmen 'oan bet,
Eul laouenanig 'm oa paket.

II
Pa oa paket, paket e oa,
Ha lakat er c'hraou da larda.

III
Pa oa lardet, lardet e oa,
Klasket ar c'higer d'e laza.

IV
Ar c'higer hag e vevelien
A youc'he fors war laouenen.

V
Laket war an dôl da laza,
Ha klasket kerdin d'her staga.

VI
Pa oa lazet, voe displuet,
Ha goudeze diskroc'hennet.

(1) Son dastumet gant Mari-Anna Abgrall ha kurunet d'ezi e Gouel Bleun-Brug 1906. Notenn lakat gant « Feiz ha Breiz ».

VII

Hag e blunv a voe dastumet
Kaset da boueza d'an Naoned.

VIII

Pa voent pouezet, pouezet e oant,
Hag e pouezent daou lur ha kant.

IX

Kouskit aze, toutouik-me
Ken 'zavo 'n heol e beg ar gwez.

Met, dizroomp adarre d'ar bugelig bihan ; ar c'hrouadurig a ziorren hag a gresk, evelse, etre e gavell ha barienn e vamm ; dre ma wel houman e spered o tigeri, e tesk d'ezan lavaret eur gerig bennak ; peurliesia, ar re genta a deu eus e c'henou eo : « tata, mamm, bapa ! » ma ne oar ket c'hoaz lavaret hano santel an Aotrou Doue, e vezo lavaret alies dirazan ; diskouezet e vezo d'ezan, dalc'h mat, skeudenn ar Werc'hez hag an taolennou a vezo en ti, en eur lavaret d'ezan : « Sell ar babig Doue ! Sell, ar Mabig Jezuz ! Sell, Mamm ar Mabig Jezuz ! » hag ar bugelig a deu buan d'o anaout, d'o c'haret ; fellout a ra d'ezan touch onto, pokat d'ezo, ober al lazig d'ezo ; dre ma teu da c'houzout kaozeal, eun tammig, e vez desket d'ezan e bedennou.

Va Doue, me a ro va c'halon d'eoc'h ! Doue ra bardona d'an Anaon ! Ha goudeze : Hon Tad, hag a zo en nenv, me Ho salud, Mari !

Diwezatoc'h, pa vez denet brazik, e vez desket d'ezan, anebendou, e bater, ar Gredo, hag ar pedennou kaer all a oar e vamm ; desket e vezo d'ezan e gatekiz.

Ar mammou kristen gwechall a zastume o holl vugale, en dro d'ezo, diouz an noz ; pa 'z ae da c'horro ar zaout ez aent d'he heul ha neuze e rae katekiz d'ezo, da bep hini diouz e oad ; pa veze oc'h aoza yod, ar vugale, kelc'het en dro d'an oaled, a lavare o fater, beb eil, a vouez uhel ; en doare-se, ar re vihanna a zeske o klevet ar re vrasa.

Gwelet em eus bugale, paotred zoken, daouzek, trizek vloaz, o lavaret, evelse, o fater, krenv, bep noz, dirak o breudeur hag o c'hoarezed bihan ; en hent-se e tenent da veza di-

vezatoc'h kristenien start n'o deveze ket a vez nak a oar oc'h ober o deveriou a relijion dirak an holl.

Ouspenn ma teske ar mammou d'o bugaligoù, abret, abret, anaout ha karet an Aotrou Doue, e teskent d'ezan ivez anaout ha karet ar paour, paourig an Aotrou Doue, hag int-i c'hoaz en o mailhuroù, ar vamm o degase ganti da gichen an nor da rei eun tamm bara d'ar paour hag o lakae, gand o dornig, da gimig ar bara d'ar paourig ; boazet, evelse, abret, ar vugale-se, pa ouient bale, ha mont eus an ti, a deue d'ar ret d'ar ger, pa welent eur paour, da grial d'o mamm : « Mamm, bara d'ar paourig ! » hag ar paour alies a boke d'an tamm bara-se bet digand eun elig hag a lavare en eur c'hoarzin outan : « Bennoz Doue d'eoc'h, kraouadurig an Aotrou Doue, chans d'eoc'h, gras d'eoc'h da greski ! »

Beza e oa peorien, ar re a c'hiz koz hag a dorre eun tamm eus ar bara da rei d'ar bugelig ; ar vamm a vezo fouge enni neuze ; an tamm bara bet digand eur paour a lakae ar c'hrouadur da gaozeal frès ha distagell.

Eur c'hiz koant meurbet am eus gwelet ivez pa oan yaouank, pa veze grêt o sae genta pe e vragez kenta d'ar vugale ; pa veze prenet d'ezo eur pezh dilhad pe eur boutou nevez e vezent laket atao, da zul, da genta ; krenfoc'h e vezent a lavare ar re goz pa veze roet d'ezo bennoz ar zul.

Breman, meur a hini a c'hoarfe o klevet an dra-se ; me 'gav d'in e c'heller kaout gizioù falloc'h eged ar re-se ha neuze, ar gizioù kaer-se a lakae joa ha levezet er galon ha ne raent droug da zen ebet.

Mari-Anna ABGRALL,

1850-1930.

FAZIOU AR MIZ TREMEN,

e mojenn ar Raz aet da benitiour.

p. 84, el linenn genta, e lec'h sanevell, lenn danevell ;
p. 85, linenn 14, e lec'h du mot e staon, lenn du pod e staon.

Kenteliou an Ao. UGUEN

Setu aman eul lizer koz, bet kaset gand an Aotrou Uguen, pa oa e penn ar C'hloerdi bihan, da Renner « Feiz ha Breiz » hag a ziskouez pegement a c'hoant en devoa da welet ar ge-laouenn oc'h en em skigna dre ar vro.

Kuzuliou an Aotrou Uguen a vir atao o zalvoudegez hag o lakat a reomp aman evel eun testeni a anaoudegez vat eus « Feiz ha Breiz » e kenver ar skrivagner kaer eman o paouez koll.

Saint-Vincent, 21 Mai 1919.

Mon cher Ami,

Je suis heureux de voir reparaître « Feiz ha Breiz » et je ferai de mon mieux pour aider au succès de cette excellente revue.

Demande au « Courrier » de l'annoncer. Moi je tâcherai de l'annoncer moi-même dans la « Semaine Religieuse » et le « Progrès ».

Je ferai venir une cinquantaine ou davantage de numéros de « Feiz ha Breiz » et « Arvorig » pour les mois de juin et juillet, car les professeurs et beaucoup d'élèves les désirent.

Et l'an prochain, à Pont-Croix, nous continuerons.

Je te donnerai quelques articles une fois le temps. M. Foll, aumônier du 118e, m'a proposé des notes de guerre à mettre en breton. Mais peut-être as-tu déjà trop de choses sur la guerre ? Tu verras. Et tu peux m'indiquer la voie à suivre, la partie dont tu voudrais que je m'occupe.

Tu me demandes des conseils. Voici quelques-uns dès maintenant :

1°) Je crois qu'il est temps d'arriver à l'unification de l'orthographe. Donc, toi, chef de la revue, demande que tous les articles te soient adressés et corrige l'orthographe. A Saint-Brieuc ils sont arrivés à l'unité. Et ici, nous arriverons

aussi quoique plus difficilement, à cause de l'entêtement de quelques-uns (que tu connais), et à cause du..... aussi qui a une orthographe très défectueuse ;

2°) De la variété dans la Revue. Et donc pas d'articles trop longs ;

3°) Comme autrefois, je désire que « Feiz ha Breiz » mette dans chaque numéro une chanson bretonne notée. Les chansons données autrefois peuvent être données de nouveau, car beaucoup évidemment ont perdu les numéros de « Feiz ha Breiz », et seront heureux de retrouver ces chants.

Ce que je demande ici est très important. Car dans les noces, réunions de famille, on aime à chanter, et c'est une bonne chose. Ne faut-il donc pas donner à nos braves gens de bonnes chansons, pour qu'ils ne soient pas tentés de faire entendre des chansons françaises et des chansons de caserne ?

4°) Il faut de la suite dans la Revue. Tu auras donc ton plan : questions d'Histoire de Bretagne, apologétique, questions agricoles, questions d'hygiène (les conseils des médecins autrefois étaient très intéressants et très utiles) ; littérature bretonne, art breton, etc., etc... Tout cela devra être abordé, et autre chose encore.

5°) Laisse dire les imbéciles, leurs critiques sont sans valeur.

Je sais qu'autrefois le « Feiz ha Breiz » était impatiemment attendu dans les familles bretonnes et qu'il faisait passer de bons moments. Il a contribué à élever l'esprit de nos Bretons, à leur donner le goût des belles choses, l'amour de leur Pays, de leur Langue et surtout de leur Foi. Il en sera ainsi dans l'avenir avec la grâce de Dieu.

Bien à toi.

J. UGUEN.

An Actrou UGUEN

(1868-1937)

Doue r'e bardono

(Kliched kannad Kloerdi bihan Sant Visant Pont-Kroaz).

Kan ar Goukou

P'edo er park Yann ha Gwilhou,
 Tost d'ezo 'kanas ar goukou.
 — Ar goukou ! eme Wilhaouig ;
 Va bennoz a ran d'he mouezig.
 Evidoun-me he deus kanet ;
 Ar c'henta em eus he c'hlevet.
 — Tra ! tra ! eme Yann, va mignon,
 N'he deus kanet 'met evidon ;
 Hep dale 'maoun e sonj gwerzo
 Va ouenner ruz, hag e vezo !
 — Petra 'leveres, koz arloup ?
 Serr da veg gant da ouenner loup !
 Evidon, evit va Janed,
 Me 'oar ervad he deus kanet ;
 Gant Jan em hoa c'hoant dimezi,
 Bremañ e timezin ganti.
 Mil ha mil bennoz tro-war-dro
 D'ar goukou c'hlas a gan er vro !
 — N'eo ket te a vo dimezet,
 Va ouenner eo a vo gwerzet.
 — C'hoant az peus, paotr, d'am dichekal !
 Tredir ! an dra-man a dro fall !
 — Mar tro fall evidout-te 'vo !
 Koz tamm ludu ! me da zavo !
 Eun denig koz o klask e voued
 O vont ebion 'n deus o c'hlevet.
 — Mar fell d'eoc'h, paotred, va selaou
 'Livirin d'eoc'h eur ger pe zaou.
 Hep gouzout petra 'c'hoarv ganeoc'h,
 It da gaout ar barnier a beoc'h.
 — Ya, deomp eta d'e gaout timat,
 Hen a renko hon tra-ni mat.
 En eur gampr vras leun a baper,
 Tost d'an daol, edo ar barnier.
 En eur gador 'oa azezet
 Hag hen sarret ha sounn meurbed.
 Eur boned du klok war e benn,
 Dindan e voned e vaoutenn, (1)

(1) Maoutenn : perrukenn.

Hag hi mailhet e-giz eur foet
 Ha druz d'ober c'hoant d'ar razed.
 N'eo ket ret lavarout penôs
 'Oa war e fri lunedou koz.
 — Deiz mat, Aotrou Barner a beoc'h ;
 Ha mat atao ar bed ganeoc'h ?
 — Tud yaouank, evel ma welet ;
 Met koulskoude yac'hoc'h oun bet.
 — D'ho kaout hon daou ez omp deuet.
 Evit petra ? Ne ouzoc'h ket.
 — Livirit d'in ha me 'ouez
 Ha gwell' ma c'hellin me 'raio.
 — Ni 'zo deuet d'ho kaout hon daou
 Da c'houzout ar gwir hag ar gaou.
 — Ar gwir hag ar gaou a ouezer
 Pa 'm eus komzet, an dra 'zo sklêr.
 — Ma ! dec'h e oamp etal al lann,
 Tost d'ar roc'h, o tronc'ha balan.
 Ha setu raktal ar goukou
 'Deus kanet evidoun, Aotrou.
 — Evidoun eo, gaouier divez.
 N'hen kredit ket, va aotrou kêz.
 — Peoc'h ! peoc'h 'ta ! paotred araos,
 Na rit ket kement all a drouz.
 Na gounnarit ket kement all
 Pe me ho kaso kuit raktal.
 Komzit an eil gond' egile
 Pe ahend-all it da vale.
 Ret eo d'eur barner klevout mat
 Evit barn goudeze, ervat.
 Pa voent bet, eta, selaouet
 O daou, evel ma oa dleet :
 — Bremañ, paotred, 'raok mont pelloc'h,
 Eun draig a livirin d'eoc'h :
 Taolit aze daou bez daou skoed
 Hag ho prosez a vo barnet.
 Ha setu arc'hant war an daol
 Hag ar barner d'o skrapa holl.
 — Klevit eta ar wirionez,
 Emezan, o sevel e vonez :
 N'eo ket evit Yann ha gwilhou,

'Vidoun 'deus kanet ar goukou.
 Hag o vont kuit i 'lavare :
 « Kanet 'deus evitan, gwir e. »
 Kanit, kanit, koukou, bep bloa,
 Ha c'houi, tud sot, lipit ho loa.

(Barzoneg savet gant an Aotrou Huon, beleg, ha
 bet embannet war ar « Publicateur du Finis-
 tère », d'an 3 a viz mae 1862).

AN DAOU WESKLEV (Mojenn Iwerzonek)

Daou wesklek, Julig hag
 Yfig, a oa oc'h ober eun
 tamm tro, ha setu ma kouez-
 jont, a-daol trumm, en eur
 zailhad laez livriz.

Julig a oa eur spered
 debret hag a veze atao
 prest da veza diskaret gand
 an distera tra a stourme
 outan.

Yfig, hen avat, a ge-
 mere a galon vat, an tru-
 builhou a zigoueze gautan.

Julig eta, pa welas e
 pelec'h e oa kouezet, a you-
 e'has, en eun doare truezus,
 hag o welet n'helle ket lam-
 mat er maez eus ar zailh, en

taol kenta, e fallgalenas
 hag e voe beuzet.

Met Yfig, hen a zonje :
 « N'eo ket dâ d'in en
 em jala kement-se ; beo oun
 e'hoaz, arabad fallgaloni
 eta. »

Hag e lammas a gleiz
 hag e lammas a zehou hag
 e lammas kement ma troas
 an dienn en amann ; hag
 eur wech m'en devoa gellet
 en em harpa war e bezenn
 amann e reas eul lamm di-
 warni, er maez eus ar zailh !

Kentel da denna eus ar
 vojennig-se :

« Arabad morse fall-ga-
 loni. »

ISTOR ARME BREIZ

D'ar 16 a viz kerzu diweza e kased, da vered Scrinac, korf eun den koz, nac bloaz ha pevar ugent, Gwilhou Riou, unan eus ar 80.000 Breizad a oa bet e kamp Conlie, er bloavez 1870, hag en devoa laketa, en e benn, tec'het ac'hano pa oa skuiz a-walc'h o paoata er pri, betek pennoù e zaoulin ; ar re a oa bet gantan, en toull-lagenn-se o devoa e oad ma n'oant ket kosoc'h egetan, setu ma tle beza deuet an niver anezo da veza gwall dano a-benn breman ha rak-se eo mall

d'ar re o deus c'hoant da glevet hano eus ifern Conlie, gand ar re a zo bet ennan, en em starda en dro d'hon tud koz o deus dek vloaz ha pevar ugent pe ouspenn.

Eun dra vat eo bet eta, a-raok ma vije maro an testou diweza, skriva istor Kamp Conlie.

An Aotrou Camille Le Mercier d'Erm eo en deus grêt kement-se el leor gallek hanvet gantan : « L'ÉTRANGE AVENTURE DE L'ARMÉE DE BRETAGNE », ha Breiz a-bez a dle hen trugarekât evid ar sklerijenn en deus dastumet war arme Breiz.

**

Ar brezel 70, etre ar Frans hag ar Prus, a darzas d'ar 15 a viz gouere ; ar Brusianed a dapas buan ar pleg war gorre ; p'en em skignas, dre Vro-C'hall ar c'helou e oa kouezet Sedan dindan o galloud, e voe grêt d'an impalaer, Napoleon III, rei e zielez ha savet, e Paris, d'ar 4 a viz gwengolo eur c'hounarnamant nevez, gant Leon Gambetta en he fenn ha meur a Vreizad ebarz, evel ar jeneral Trochu, eus a Venac'h, ar Flo, eus a Lesneven hag Emil Keratry e weler c'hoaz maner e dud koz, e kichenik Ploare.

An Aotrou Keratry a oa Prefed Polis Paris, hag evit lakât urz en e gêr veur, e klaskas archerien eus Breiz-Izel.

Al lec'h m'edo ennan kamp Conlie

Eur mennoz all a deuas d'ezan neuze : sevel eun arme ne vije enni nemet Bretoned, renet gant Bretoned, da viret ouz ar Brusianed da lammat dreist harzou Breiz.

Gambetta, war an tomm, a gavas mat an dra ha d'an 21 a viz gwengolo e lakas Keratry e penn arme Breiz.

Eun nebeud sizunvezioù goudeze, 80.000 den yaouank eus pevar c'horn Breiz, e kreiz o yec'hed hag o brud, a oa bodet e kamp Conlie, demdost d'ar Mans, met Gambetta, a vec'h m'en devoa roet e urzioù ma teuas keuz d'ezan ; aoun a grogas ennan na deuje ar zoudarded-se da lezer ar Frans d'en em ziframma evel ma karje eus a-dre krabanou ar Brusianed ha da ziskleria e oa torret da vat an ereou a stage Breiz ouz ar Frans.

An Ao. KERATRY.

Adalek an deiz-se, Gambetta a reas gwas a c'hellas d'ar Vretoned ; ne roas d'ezo netra nemet urz da jom da vervel gand an dienez, ar yenienn hag ar c'hlenved, e mêziou Conlie deuet da veza, gand ar glao hag an erc'h, breset ha divreset, evel ma vezent bemdez, gant 80.000 den, eun ifern nevez a voe leshant Kerfank gand ar re hen daremprede.

Kaer en devoa Keratry goulenñ armou, ne veze ket se-laouet ; epad an amzer-se ar Brusianed a dostae atao, hag ar Mans a oa tost da goueza etre o daouarn. Neuze paotred ar C'honarnamant a bedas Keratry da lakât e wazed e tro da vont d'an emgann ha Freycinet a lavaras d'ezan : « Je vous conjure d'oublier que vous êtes Breton et de ne vous sou-venir que de votre qualité de Français ! »

An armou a-vat a jome atao a-ispilh e sanailhou ar C'honarnamant ha soudarded Conlie n'o devoa nemet bizier en o daouarn, truilhou war o c'hein ha bouteier koat en o zreiz.

Keratry, skuiz o welet fallagriez Gambetta, a roas e zielez e fin miz du hag ar jeneral Bouedec a gemeras e garg.

Bez-meur soudarded Conlie.

Medisined ar c'hamp o welet pegement a dud a glanve hag a varve a zavas o mouez evit ma vije kaset ar zoudarded keiz-se en eun dachenn kaletoc'h ha yac'hoc'h; Gambetta a respontas ker rok ha tra : « Il ne faut évacuer le camp de « Conlie, sous aucun prétexte. »

Dirak m'êr Roazon, an Aotrou Bidard de la Noe, e oa bet lavaret e bureo ministr ar brezel : « C'est pour s'en débarrasser qu'ils ont été mis à Conlie et ils y resteront dussent-ils tous y périr ! »

Ar jeneral Marivault, evelato, a-bouez youc'hal krenv a-walc'h, a voe roet aotre d'ezan da gas eun darn anezo ac'hano ; ar re a jomas, dizesk war o micher, fuzuilhou mer-glet etre o daouarn hag eun danjer tenna ganto, a voe roet urz d'ezo da skoazella arme ar jeneral Chanzy ; laket e voent, na petra 'ta, el lec'h gwasa, en Deolerez (Tuilerie), d'an 11 a viz genver 1871; n'helljont ket kerzel ha n'eus ezomm ebet da veza souezet; en dervez warlerc'h Chanzy a voe taouar-c'hennet e arme a-bez hag e taolas ar bec'h, na petra 'ta, war gein ar Vretoned ! M'o devoa bet lamm ar C'hallaoued, ar Vretoned eo a oa da damall !

An Aotrou Le Mercier d'Erm o skriva e leor leun a desteniou ha n'heller ket mont en o eneb, en deus diskouezet e pelec'h edo ar gwir hag ar gaou.

Kement hini en deus bet unan pe unan eus e dud pe eus e dud koz e Conlie a breno e leor :

« L'ÉTRANGE AVENTURE DE L'ARMÉE DE BRETAGNE », un fort volume de 300 pages, avec 75 gravures hors-texte. En vente : Editions de l'Hermine, 36, rue du Casino, Dinard (I.-et-V.). Prix : 25 francs.

Kas an arc'hant da heul ar gouleñn.

Ar c'hlichedou a zo o kaerât ar skrid-man a gaver holl e leor an A. Le Mercier d'Erm.

Dirak an nevez amzer o vleunia

A-hed ar wech miz meurzh en deus bet gwall vrud en hor bro-ni a Vreiz-Izel.

Ha n'eo ket bet leshantvet gant an dud ar miz treitour, abalamour d'al lammou chouk-e-benn eo boaz an amzer d'ober ennan ?

« E miz meurzh glao hag avel foll

« A ray lakaat evez d'an holl. »

Lavariou an dud diwar e benn, miz meurzh ar bloa-man en deus o c'haset holl da netra.

Piou a welas biskoaz eur miz meurzh ken sioul, ken sec'h ha ken klouar ?

Met bemdez, an heol savet mintin mat, en deus graet e dreuz, dre an oabl, evel e kreiz an hanv bras ! O vont hag o tont eus al liorz d'ar vaouz, ha betek ar parkeier zoken, tad koz daoubleget war e vaz a gav d'ezan eman oc'h ober eun hunvre. Ne c'hell ket kredi e ve aet ken buan ar goanv kuit. Gant difizians en e gomzou ne ehan da lavaret : « Diouallit pootred, an dra-man ne bado ket... »

Hag an amzer vrao a bad..., a bad... ma 'z eo eur blijadur kas al labouriou en-dro.

A-zeiz-da-zeiz, hep na vefent gwelet o sevel, an ed breman a deu o liou da grenfaat hag a c'holo an nanchou...

O welet o ruilha hag oc'h ogedi ar parkeier, en derveziou diweza, pa 'z oa kement a drouz brezel, em eus lavaret en-noun va unan : « A ! ar gwazed keiz, hadet o deus, ha poan a gemeront evit ma vezo mat an eost, met daoust ha lezet e vezeint da eosti, daoust ha n'en em gavo ket evel er bloavez pevarzek ? ? » Hag ar sonj-se en deus taolet em spered eur mor a dristidigez.

Met kerkent ive ar sonj eus ar Werc'hez, karet ha pedet kement, er bloa-man, en hor parrezioù a ziw ar m'ez, he deus va frealzet :

An Itron Varia, rouanez hor bro, ne c'hell ket hon dile-

zel ! Pellaat a ray an arne, ar e'houmoul du gant he bree'h galloudek.

Ha leun a fizians en he madelez em eus kaset an nec'hamant diwar va spered evit kana dudiu an nevez amzer a welen o tispaka dirak va daoulagad :

« Kanomp gant eur vouez seder
« Bleuniou an nevez amzer. »

Ya, gant miz ebrel, miz an traou nevez, an nevez amzer a deu d'hon laouenaat :

« Setu fin d'ar goanv
« Ar glao a zo ehanet da goueza
« Ar bleuniou en em ziskouez war an douar
« Deuet eo amzer ar e'hanaouennou
« Mouez an durzanel a glever dre hor mêziou
« Ar wezenn fiez a zispak he deliou nevez ganet
« Ar winienn e bleun a ro da glevet he e'houez vat... »

(Kant. II, 1-3).

Hep dale kleier Pask a zono, ha dre o monez, eun dra bennak en em zilo en hor gwazied hag a e'hounezo hor e'halonou kristen.

Pep tra en hor relijion koulz hag en hor mieher a dro ac'hanomp war-du ar fizians.

Den n'ez eo eurus evel eul labourer douar hag a zo kristen mat.

Kleier ilizou koant Breiz-Izel, sonit gant Goueliou-Pask da zivorfila feiz ar Vretoned, sonit da zederaat o e'halonou ankeniet, sonit d'o leunia eus joa Hor Salver savet a varo da veo.

L. B.

EUR REOLENN VAT

Eur reolenñ vat evid ar skrivagnerien, dreist-holl en amzer-man, p'eo ker da zuilha ar paper hag ar moula, a zo bet beuzet, er mor, breman ez eus eun nebeud bloaveziou : « P'ho pezo
« skrivet hoc'h oberenn, emezan, lakit, en ho spered, ho peus
« ezomm d'he c'has, dre telegraph, da benn pella ar bed, la-
« komp d'an Australia, war ho mizou hoc'h unan ha neuze,
« lammit anezi an holl gerion didalvez ! »

Kontadenn Pask :

Yan ha Similian

TOST emaoamp da e'houeliou Pask ; bez e vezo eta, en deiziou-man, tregont vloaz, abaoe ma tremenas ar pezh a verkan aman warlerc'h.

En eur barrez, eus a eskopti an Naoned, e oa daou zen hag a oa daou gamarad bras, met, muia ma vezent gwelet, e nep lec'h, e oa en ostaleriou, siouaz !

Ar c'hosa, Similian, a oa chomet dizemez ; peadra en devoa, met al lonkerien a deuz an arc'hant founnus, etre o daouarn ; heman ne denne penn ebet eus an ostaleri hag eno, ivez, na petra 'ta, e chome al lodenn vrasa eus e wenneien.

E gamarad Yann, a eve kement hag hen, ha koulskoude n'en devoa ket kement a ês ; kereour e oa, gwreg ha bugale d'ezan hag e fripe kement gwenneg a c'houneze ; bemdez e veze gwelet hon daou lakepod o vont da di an intanvez a zal-c'he he zavarn e traon ar vourc'h, eur vaouez hag a ouie cha-cha an dud d'he zi, ma oa unan, hag o derc'hel eno, goudeze, ken na vezent mezo dall ; sul-c'houel ha pemdez, e veze gwelet an daou ailhon o vont er-mêz, peb a govad ganto, kazell ha kazell o daou, ha c'hoari o klask chom en o sav.

E c'hellit kredi, daou lapous-noz evelse, ne vezent gwelet nemet en ostaleriou ; morse ne vezent kavet na wardro iliz, na wardro beleg ; gwreg ar c'here a oa doanuis he stad ; Soaz oa he hano ; eur vaouez vras oa, kempenn hag habask ; rannet e oa he e'halon o welet pegen troet oa he gwaz ouz an eva ha krena a rae evit he bugale ; bemdez o deveze bazadou digant Yann, ha n'o devoa nemet eun dra da ober : tevel ha gouela.

Eun devez, diouz an abardaez, e tenas d'ar gêr, mezc'hoac'h eget biskoaz hag eur pezh droug ennan ; ar vugale a oa et d'o gwele, met Soaz a bakas evito holl ; goude beza torret, a-dao-liou treid, an nor hag ar skanv, diou skudell hag eur girin, ec'h en em gemeras ouz e hini goz en he gwele, ha ne chanas ket outi ken na en devoa he mouget ; Yann a jomas c'hoaz

eur pennad, evel kropet e vizied, endro da c'houzoug e wreg he pa welas e oa maro-mik, e lammas e zilhad hag e yeas da gousket e kichen korf e hini goz.

Antronoz, e tihunas abred mat ha pa welas harp outan penn e wreg, he zeod er miz eus he genou, he daoulagad dispourbellet, he liou du-pod, e teuas da zonzj d'ezan, eus ar pezh en devoa grêt hag e yeas, sioula ma c'hellas, er miz eus an ti.

Uhel e oa an heol pa stagas an amezeien da c'houlenn an eil ouz egile : « Petra 'zo a nevez e ti ar c'here pa ne weler den war zav ? »

Mont a rejont en ti ha pebez taolenn glac'harus a gavjont dirazo : ar vamm, maro, war he gwele, taget gand eur muntrer didruez hag ar vugaligou kousket brao en o c'havel-lou. Kaer a voe furchal da glask an tad ne voe ket kavet; an archerien a deuas, met ne gavjont netra; a-benn eiztez, e voe paket eur reder-bro gand an archerien ha kaset d'ar prizon, war zigarez ma 'z edo wardro eno, da genver an nozvez ma oa marvet Soaz; kaer en devoa nac'h e voe kraouiet hag antronoz e voe kavet maro, en e doull; en em grouga en devoa grêt hag an holl a deuas da gredi en devoa diskleriet, dre-ze, e oa hen an torfetour.

Yann a c'helle breman beva didrabas; den ne zonzje e damall hag e kendalc'he da ren eur vuhez direiz, evelkent, gant e gamarad koz Similian; tud vat a oa en em garget eus ar vugale goiz; netra, eta, ne vire ouz Yann d'en em rei d'e dech fall.

**

Hogen, d'ar Yaou-Gampr-lid 1808, Yann a oa o tont eus ar vourc'h; eur banne a re en devoa bet, met e skiant vat a oa gantan, evelato; p'en em gavas er c'hroaz-hent a zo, e kichen ar vengleuz, e welas eur vaouez, kabell he mantell-gaony, war he fenn, hag he devoa doare da veza ouz e c'hortoz; Yann ne daolas nemet eur zell outi, en eur lavaret : « Noz vat d'eoc'h ! » Ar vaouez a en em lakeas a-dreuz d'an hent bras, evel m'he divije bet c'hoant d'her stanka outan hag a lavaras : « Pec'her kaledet, pedi a ran evidout; daoust ha mouget az peus mouez da gonsianz ? Distro ouz da Zoue; kerz da govez hag ast a-fo; warc'hoaz e vezo re ziwezat; dourn Doue a zo o vont da goueza warnot ! »

— « Ha te, eme Yann, piou out pa deus d'am c'hentelia evel ma tenes ? N'em eus kont ebet da renta da zen; dalc'h da deod sioul, pe me a roio eur freskad d'it, ne vezo ket pell an dale ! »

Astenn a reas e vrec'h, met ar vaouez a deuzas, evel eur c'houlouenn ha Yann a gendalc'has gand e hent; edo o vont da dreuzi ar c'hoad, pa welas adarre an hevelep maouez, dirazan, met, en dro-man, e chomas mut.

Paka a c'hellas e lochenn hag en em astenn a reas war e c'holc'hed, met ne c'hellas ket serra eul lagad; da hanter-noz e voe spontet o klevet eur vouez ankeniet ouz e c'hervel hag e welas mat, gant e zaoulagad, penn Soaz, e wreg, dirazan, war ar voger, gant he daoulagad, digor bras, o sellet outan.

Antronoz edo Gwener ar Groaz; Yann ha Similian a dremenas o amzer, o lipat ar gwer, en ostaleriou; hogen, goude lein, Yann a vennas koueza a-stok-korf, d'an douar, sounnet gand ar spont; a-greiz eva en devoa gwelet adarre, dirazan, penn Soaz o sellet outan.

« Eur banne c'hoaz, intanvez milliget, emezan, d'an osti-zez, ma nijo ar sonjou enkreuz, diwar va spered ! »

Ha sul Fask a deuas, gouel al laouenedigoz; gouel Jezuz trec'h d'ar maro o sevel eus e vez, leun a vuhez; ar gristenien a heulie, gant devoision, ofisou an iliz, met Yann ha Similian ne zonzjent nemet en o banneou.

An amzer a oa eus ar re wasa; kurun ha glao, kazarc'h ha tan, setu m'en em dennas an dud e ti an intanvez, da zis-c'hlavi, goude ar gousperou; da zis-c'hlavi... ha da eva; Yann ha Similian a lipe gwerennad war werennad, banne war vanne : « Degasit, eus hoc'h hini gwella d'eomp, intanvez an diaoul, eme Simil, hini gwenn hag hini ruz, ma vezo klevet trouz ar gwer o seni ker krenv hizio hag hini ar c'hleier ! »

Hag e voe grêt hervez e c'houlenn; degaset e voe d'ezan diou voutailhad, unan a bep seurt : « Yec'hed d'it », pôtr koz, eme Yann, o steki e werenn ouz hini e gamarad a baee e vanneou.

— « Nann ! Yann, e lec'h trinka ouzin-me, trinkomp hon daou ouz an Aotrou Doue, da c'houzout a respont a ray, ha peb a vanne hon devezo ivez digantan ! »

— « Mat eo » ! eme Yann ; diskarga a reas eur banne gwin ruz dister, en eur werenn c'houllo ; en e hini a-vat e lakeas gwin koz, eus ar gwella, en eur lavaret ar c'homzou hudur-man : « Yec'hed, d'eoc'h, Aotrou Dome ! ar gwin mat « d'in-me ; ar gwin fall d'eoc'h c'houi ; en em gemerit ou-« zoc'h hoc'h unan, ma n'eo ket mat ho panne, rak ma kar-« jec'h e wije bet gwelloc'h ! »

An dud holl a oa en ti a jomas mantret e klevet an toner, met den ne lavaras ger rak, souden, e voe klevet eun taol kurun spontus a lakeas ar gwer da grena war ar prenecher ; ar c'hazarc'h a strakas gwasoc'h eget biskeaz ha, dre ar siminal, e kouezas eur voul-dan a redas dre an ti hag a bulluc'has Yann dilhad hag all, Yann, e werenn en e c'henou, e gomzou dizakr, war beg e deod, galvet gant e varner p'edo oc'h ober goap anezan.

Similian a voe paket ivez ; e c'henou a jomas a-dreuz ; e vrec'h zehou a voe devet ; koueza a reas war greiz e gein hag e chomas dilavar, betek ma varvas, eiz devez, goude Yann.

Ne voe ket kals a geuz d'an daou aifhon, er barrez, met ar barrisioniz a voe skoet gand an daou varo-se hag, atao, er goanv, e kichen an tan, er veilhadeg, e vez hano, gand ar re goz, o deus anavezet bugale Yann, eus an darvoud skrijus a zigouezas da zul Fask, er bloaz 1808.

(Tennet diwar danevellou an A. de Parseau,
gant TINTIN ANNA).

— FARSEREZ —

Tad Goulc'hen. — Va faotr, piou en deus saotret da gairer gant liou du evelse ?

Goulc'hen. — A ! Tata, ez an da lavaret d'it. Gout a res ez eus em c'hichen er skol, eur morianig. Mat, gwad e fri e tiwada eo a zo kouezet war va c'haier.

Kenstrivadegou Bleun-Brug 1938

A) KENSTRIVADEG AN DISKLERIA
KENTA KEVRENN : AR VUGALE DINDAN 8 VLOAZ

Pater noster dibidoup
'Man va c'hi o neza stoup,
Ha va c'haz o neza gloan
D'ober loerou d'ar bihan.
Ha va yer war lein an ti
Oc'h aoza ar podou pri,
Hag ar gwazi dorn ouz dorn
O kas toaz da doull ar forn.
'Man va mamm goz war an hent
O trailha kead gant he dent,
Ha va mammig boned ru(z)
Oc'h ober krampouez gant ludu,
Hag ar mab e lest an ti
O tansal gant lest ar c'hi.

EIL KEVRENN : AR VUGALE ETRE 8 HA 11 VLOAZ
AR VOC'H-RUZIK

P'edo hon Zalver Jezuz
Ouz e Groaz santel,
Goloet a wad, glac'haret,
O vont da vervel.
War henn an Aotrou Jezuz
Setu eun evnig,
Eun evnig karantezus
O tont goustadig.

— O ! emezan, mar gellfen
Me a blijfe d'in
Tenna er-mêz eus e benn
Unan eus an drein.

Gant kalz a boan e tennas
Eun draen, evid mat.
Met gant ar spern goullet-bras
E rede e wad.

E c'houzougig a vez ruz
Ruz-flamm abaoe
Echu eo marvailh dudius
An Evnig-Doue.

(Dastumet gant Roparz HEMON).

TREDE KEVRENN : AR VUGALE ETRE 12 ha 14 VLOAZ

AR VEDERIEN

Ar skrilhed a gane a bep tu o soniou
Hag an evened bihan, er gwez, 'mesk an deliou
Hag an heol oa ken tomm ! ha gant ar c'houez treuzet
O rochedou kanab war o c'hein oa peget.

Neb ger na lavarent. Fanch vras a oa er penn,
Ha distaolet gantan ha botou ha chupenn ;
Fanch vras, gwella mevel a oa, nep lec'h, er vro,
Ne vije ket kavet e bar dek leo tro-dro.

Goude Fanch vras 'teue kerkent Erwan ar Meur,
Ha war e lerc'h, Yannik an Talek hag e vreur,
Paotred vat en eur park, pe gant tranch pe gant falz,
Labourerien galet, 'vel ma 'z eus 'n hon bro kalz.

Eun tammig war o lerc'h. Efflam Kerborio
'Boanie start, 'n e gichen Fantik Kerlochio.
Allas ! ar plac'hig paour n'hellje heuilh birviken
Ma ne raje Efflam an hanter he lodenn.

Ha ma luc'he an heol, ma kane an evned
Hag ar falz, 'vel eun naer, 'ruze e mesk an ed,
Hag ar gwiniz trouc'het, ken pounner, ken melen
'C'holoe an irvi, war o lerc'h, penn-da-benn.

Emaint e penn ar park ! Setu 'tont ar vatez,
Ha war he fenn ganti laez-kaouled ha krampoez.
A ! gwellat ma kavint bremaik o merenn,
'N o c'hoazez war ar yeot, e skeud eur c'hoz dervenn.

Eur c'hornadig-butun a vezo goude-se ;
Eul lommig gwin-ardant 'vo ivez, marteze.
Holl o gwelot laouen, hag hep damant d'o foan ;
Ha d'al labour kerkent, betek ma vo koulz koan.

Fanch AN UHEL,
Barz Plouaret.

PEDERVET KEVRENN :

EVID AR RE YAOUANK ETRE 15 HA 18 VLOAZ

YEZ KOZ HON TADOU

Piou 'lavar ez eo marv e Breiz
Spered ar re goz hag o feiz
Hag e kollomp hor yez bemdeiz ?

Piou 'lavar vezo ar galleg
A drec'ho war ar brezoneg,
War an derv kalet an haleg ?

Hor gwerzioz koz, ni o c'han c'hoaz,
Er menez, war aod ar mor glas,
'Vel hizio, o c'hanimp warc'hoaz.

Keit ma vô brug, e Breiz-Izel,
Hag, en aod ar mor glas, rec'hel
Hor yez koz ne c'hell ket mervel.

Kasit skolaerien, war ar mêz,
E pep bourc'h, e pep tiegez,
Evit ober brezel d'hor yez ;

Kaer ho pezo kas skolaerien,
Paotred Breiz 'zo kalet o fenn,
Ha n'o selaouint ket a-grenn.

Mar ne droc'hit teod ar bugel
Kerkent ha ma teu da c'henel,
'Vezo poan gollet ho prezel.

Ha mar bez hor beg alc'houezet,
Eus o bezioz, e pep bered,
Ar re goz o sevel welfed ;

Vit deski d'hor bugaligou
Komz o yez, kana o gwerziou,
Ha darempredi 'r pardonioù

Laoskit tud Breiz, paotred Bro-C'hall,
Laoskit-i, ne reont tra fall ;
Troit he spered, e lec'h all.

Laoskit ganeomp holl hor gizioù,
Hon ilizoù hag hor c'hroazioù,
Ha yez ar re 'gousk 'n o beziou.

M'hen tou, bugale Breiz biken,
Ne raint dizurz e nep tachenn,
Ha n'en em glemmint ket a-grenn.

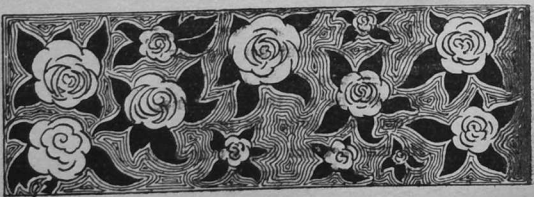
Hogen-laza hor yez karet,
Vit-se, tud gall, ne refet ket,
N'ho pezo met amzer gollet.

'Vel ar bleun balan, er parkoù,
E douar Breiz 'sav ilizoù,
Kroazioù-mên, sonioù ha gwerziou

Keit 'vo kerreg en aod ar mor,
Kane 'r barz koz, war dreuz e zor,
Bepred e yez koz an Arvor.

Fanch AN UHEL. (1821-1895).

Ar Barzonegou-se a zo da veza diskleriet gand ar gents-triverien e Lanuon d'an 23 a viz eost a zeu, da drede dervez-gouel bras ar Bleun-Brug.

KELEIER AR MIZ

AR VRETONED HAG AN TAILHOU

En dra m'ema an Alamagn o lakat he c'hraban war an Aotrich, da c'hortoz ne astenn e lec'h all, e Frans e oa ar C'honarnamant nec'het n'eo o klask gouzout e pelec'h kaout arc'hant da ober he zreuz.

Enn dra vat eo lenn leor Yann Choleau (1) « LES BRETONS DEVANT L'IMPOT » ha neuze marteze e vezo gwellet piou eo ar re a zo gouesta da jacha karr ar c'honarnamant ens an toull-lagenn m'ema ennan : « On ne manquera pas, sans aucune doute, dans certains milieux rétrogrades, » eme Yann Choleau, p. 56, de nous jeter à la tête l'épithète de « Fédéralistes » ou « d'autonomistes ».

« Pour y répondre, nous aurons le grand avantage de nous abriter derrière Paul Boncour, qui, à un reproche semblable, répondait le 23 février 1903 (Figaro).

« Fédéralistes, peut-être. Lequel aimez-vous mieux, Fédéralisme ou banqueroute ? »

« Et Charles Brun ajoutait en citant Boncour : « Au point où sont nos budgets, la question peut se poser sans impertinence. »

(1) Her goulenñ ouz Renner Unvaniez Arvor, Vitré.

ERBEDI A REOMP OUZ HOL LENNERIEN

Fanch Meur, ens an Ty-Kreiz, a zo bet heziet, e Cleder, d'an eil a viz c'houevrer.

— Alfred Le Roy, chaloni iliz-veur Kemper, maro d'ar 7 a viz meur, en e 87 vloaz ; karet a rae « Feiz ha Breiz » hag edoug meur a vloaz e renas studiadegoù ar Bleun-Brug.

— Ar chaloni Moigno, person Guisriff, bet pell e penn iliz ha pardonioù Sante Anna Wened.

— Ar chaloni Goasdoue, person Plistin, marvet en e 67 vloaz ha beziet e Plistin d'an 22 a viz meur.

Prezeg a eure e Bleun-Brug Kastell-Paol dem-goude ar brezel.

— Olier ar Borgn, eus a Dranvouez, e Cleder, a zo bet beleget d'an 12 a viz meur e Montfort-sur-Meu.

Drapoioù nevez Breiz

Ar re a garfe kaout drapoioù nevez Breiz evid ar gouelioù, kermessou pe batronachou, n'o deus nemed ober o goulennoù ouz Unvaniezh Oberoù Breiz (Union des Œuvres Bretonnes), Pleyber-Christ (Finistère) a en em garg eus al labour.

Eleiz o deus grêt o frenadennoù, a-benn breman, hag, en o zouez, eun ti-kêr eus Bro-Roazon.

Eun dra vat e vije kaout eun drapo breizat e holl diegezioù Breiz, koulz hag er skolioù hag er patronachou, evel m'her graer e Bro-Flandrez.

Priz an drapoioù (hep o zreid) :

$$1^m \times 0.60 = 40 \text{ lur}; \quad 1^m 50 \times 1^m = 55 \text{ lur}$$

$$2^m \times 1^m 25 = 75 \text{ lur.}$$

Gant etamin eo e vez grêt an drapoioù-se.

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE **SUCESSEUR DE**
L. JEZÉQUEL

Tenner dent
Loreet gant skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour
ha war gaoutchouk, hervez ar skouerioù direza
Gwarantisa a ra e labour

RESEO A RA :

Bep Lun, e **LESNEVEN**, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e
BRASPARTS hag er **FAOU**. — Ar c'habinet a gonsultationou a zo
digor e Brest, 4, passage Saint Martin, aboue eur beteg kreisteiz, ha da
2 eur beteg 6 eur. Téléphone 0-16.

Yec'hed ar Vugale

ar **"SIROP FERET"**

a-aneb an Doken

Graet gant louzaouennoù hag a gaver er mor, ar sirop-man
a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz
eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale
hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar si-
rop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en
deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz
d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vu-
gale taget gant an doken, an trouskleannoù leaz, ar werbl, an
doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu war-
lerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.
Dépôt principal : **GRANDE PHARMACIE DU PROGRES**,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), BREST.

Eun hano hepken ↑

Ar gwella marc'hadour lunedou a zo e **MONTROULEZ!**...

LUNEDOU a bep seurd
evit an holl

Eun dibab eus an traou
gwella evit ar-re vouzar

Photos - Appareils - Plaques - Pellicules
(de toutes marques)

TI POITEL — Ti glas — Ti a fizians

War blasenn Thiers
MONTROULEZ

TI KOZ L'OLIEROU

L'HOSTIS & JORDE, Successeurs

18, 27, rue Louis-Pasteur, 18, 27. — **BREST**

....Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj
eo en **HON TI** eo e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an
dessiniou nevesa e mouchouerou ha tavancherou brodet.

SEIZ, MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

*Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had
egret neus forz pehini all.*

Eun eskompt a **UGENT REAL DRE GANT** a vez roët
e marc'hadourez, ha **DEK DRE GANT** d'ar familhou ni-
verus diwar diskouez o c'hartenn.